

Raina Tiidovee, Ene Riis, Raina Rääp

Eesti keele töövihik

4. klassile

II osa

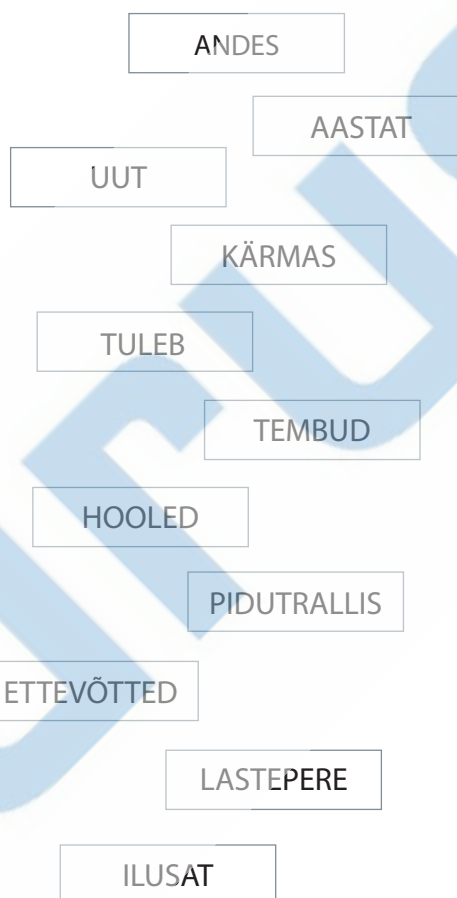

maurus

JAANUAR

1. Lisa luuletusse sobivad sõnad.

Lahkuv aasta ukse sulle,
uus me tuppa täna _____.
Tuleb pikas tuisusallis,
küünlasäras, _____.
Tuleb pakases ja härmas,
noor ja ennatu ja _____.
Tuleb pungil pauna kandes,
palju töotades ja _____.
Tuleb, kaasas uued vembud,
uued tarkused ja _____.
Uued plaanid, uued mõtted,
uued teod ja _____.
Avab laialt uksepooled,
taga vastsed rõõmud- _____.
Tuleb tuppa, ütleb: „Tere!
Siin ma olen, _____!”

Kalju Kangur, „Uus aasta” (Täheke, 1974/12)

- Millise soovi saad ülejäänud sõnadest?

- Kirjuta kaks head soovi uueks aastaks oma õpetajale ja klassikaaslastele.

2. Kirjuta lünkadesse arvsõnad.

On alanud aasta
Täna on selle aasta kuu ja nädalapäev. Koolivaheaeg kestis
..... päeva. Praegu on tund. Pärast tundi
lähevad kõik meie klassi õpilast trennidesse ja koju.

3. Loe juttu „Kuidas kaaluda margapuud ehk mis on kõige raskem?“. Kirjuta iga lause ette õige nimi.

--	--	--	--	--

võttis kaasa vesiloodi.

--	--	--	--	--

tutvustas kaaslastele margapuud.

--	--	--	--	--

kaalus ära enda koolikoti.

--	--	--

teadis väga palju elektrivoolust.

--	--	--	--	--	--

võttis kaasa sammuloenduri.

--	--	--	--	--

arvas, et uurimisega tegelevad ainult teadlased.

--	--	--	--	--	--	--

käskis nuputada, mis on maailmas kõige väiksem.

--	--	--	--	--	--	--

ei teadnud, kes on indiviid.

- Tumedatest ruutudest saad ühe mõõteriista, mida koolilapsed kasutavad. Millises tunnis?

.....

4. Koosta skeemi järgi teemantluuletus bakteritest.

Pealkiri

Kirjeldus (2 omadussõna)

Tegevus (3 mine-lõpuga sõna)

Lause (4 sõna)

Pealkirja ümbersõnastus (sünonüüm)

5. Kirjuta sulgudes olev arv sõnadega.

Varem on peetud vanimaks elusolendiks (25–40)

..... miljoni aasta vanust bakterit, kes leiti merevaigus olnud mesilastest.

Kuid on avastatud veelgi vanem, nimelt (250) miljoni

aastane bakter, kes leiti soolakristallidest, mis pärinevad (610) meetri

sügavuselt New Mexico soolakaevandustest.

Rühmal teadlastel õnnestus kasvatada baktereid spooridest, mis eraldati (250)

..... miljoni aasta vanusest soolakristallist. Senitundmatu liik

(praegu kasutatakse selle tähistamiseks numbrikombinatsiooni 2-9-3) kuulub ilmselt perekonda

Bacillus ja teda peetakse vanimaks teadaolevaks organismiks. Osa teadlasi väidab, et see bakter

pole tegelikult nii vana.

et.wikipedia.org

6. Kirjuta lünka, kui mitmest sõnast koosneb liitsõna.

talveuni, kibuvitsamarjatee, kuumaveeallikas, vihmamets, kolmküüniskilp-
konn, rändlinnuparv, kaitsevärvus, mageveekogu, lõhepüügihooaeg,
kääbusjõe Hobu, teravmokkninasarvik, saakloom, vööthuulsõrmkäpp, kaksküür-
kaamel, merileopard

- Jooni harjutuses alla loomade nimetused. Leia ühe looma kohta internetist või teatmeteostest infot. Tutvusta seda klassikaaslastele.

Õ

7. Leia jutust „Sandri mikroskoop”, mida võis Sander oma mikroskoobiga uurida. Kirjuta põhisõna ette sobiv täiendsõna.

7					2	karv
	4					rull
				6		tükk
					12	puru
			10			jalg
						uss
			5			kirp
					8	jalgne
			1			oks
9						klomp
				11		sulg
	3					tükk

- Nummerdatud ruutudest saad lahenduseks ühe Kristiina Kassi raamatu pealkirja.

.....

8. Missuguseid liitsõnu leiad sõnaketist? Kirjuta need välja.

KANAVARASKEVADLILLHERNESIKUUKSELINKARUKELLAULUMEPALLIMETORELIMEES

.....

.....

.....

.....

.....

9. Lahenda mõistatus. Leia vihjete abil sobiv täht ja kirjuta see rea lõppu.

Täht esineb sõnas „nimi“, aga ei esine sõnas „nina“

Täht esineb sõnas „liha“, aga ei esine sõnas „lahe“

Täht esineb sõnas „keel“, aga ei esine sõnas „hele“

Täht esineb sõnas „mure“, aga ei esine sõnas „kummel“

Täht esineb sõnas „lohe“, aga ei esine sõnas „lehm“

Täht esineb sõnas „laps“, aga ei esine sõnas „palk“

Täht esineb sõnas „aknad“, aga ei esine sõnas „nad“

Täht esineb sõnas „kott“, aga ei esine sõnas „katus“

Täht esineb sõnas „rohi“, aga ei esine sõnas „hiir“

Täht esineb sõnas „laps“, aga ei esine sõnas „laast“

Täht esineb sõnas „lumi“, aga ei esine sõnas „muld“

Täht esineb sõnas „lammas“, aga ei esine sõnas „lummus“

• Mida tähendab saadud sõna?

10. Ühenda numbrite abil kokku kuuluvad sõnad.

1. kelgu	☐	helbed
2. kiriku	☐	valge
3. liu	☐	rada
4. lumi	☒	mägi
5. jõulu	☒	väli
6. jää	☐	torn
7. lume	☐	saapad
8. suusa	☒	kingitus
9. uisu	☐	purikas

• Kirjuta lühijutt, kasutades kõiki saadud liitsõnu. Mõtle jutule pealkiri.

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....

11. Leia liitsõnalised linnunimetused.

+ kotkas = _____

+ kull = _____

+ kakk = _____

+ viu = _____

+ koristaja = _____

+ poiss = _____

+ kajakas = _____

+ part = _____

+ nokk = _____

+ lind = _____

- Leia koos kaaslasega infot ühe linnu kohta (välimus, toitumine, elupaik jne). Tutvusta teda klassikaaslastele.

12. Vali liitsõnasse sobiv põhisõna.

anne, kerge, kool, õõs, lukk, mööda, must, tihane, sile, pilk, sepp, sõlm

sulg _____, alg _____, king _____, puu _____,

üles _____, tutt _____, tõmb _____, laud _____,

süsi _____, korda _____, silma _____, umb _____

13. Kirjuta liitsõnasse sobiv põhisõna. Vajaduse korral kasuta sõnaraamatu abi.

RAHA +
RAHA +
RAHA +

RAHA +
RAHA +
RAHA +

- Kirjuta veel liitsõnu, mis lõppevad sõnaga *raha*. Vajaduse korral kasuta sõnaraamatu abi.

.....

14. Rühmita liitsõnad.

lendorav, salvrätik, piimapakk, jääkaru, rünsajupilv, jääkristall, pärmseen, külmkapp, võilill, meresool, kingloom, veepiisk, ajaleht, lubjakivi, piimapudel

ELUSLOODUS	ELUTA LOODUS	TEHISMAAILM

15. Väljenda liitsõnaga.

puder, mis on valmistatud kruupidest –
lind, kes lendab talveks lõunasse –
loom, kes elab inimestega koos –
kala, kes toitub teistest kaladest –
kott, millega käiakse koolis –
sõna, mis koosneb mitmest sõnast –
auto kaupade vedamiseks –
reisimiseks mõeldud laev –
kook, mida küpsetatakse pannil –

16. Leia sõnad, mis kirjutatakse kokku. Ühenda need kaarekesega. Kontrollimiseks moodusta mitmus.

jää purikas – jääpurikad

pikk purikas – pikad purikad

külm tuul –

maitsev supp –

põhja tuul –

piima supp –

magus uni –

töö mees –

talve uni –

tugev mees –

rist tee –

kollane kuu –

lumine tee –

jõulu kuu –

Õ

17. Loe teksti „Taibupõnn bakterite maailmas” ja kontrolli selle teksti järgi enda teadmisi. Tabeli ümber on õiged vastused ja ka mõned üleliigsed vastused. Kirjuta iga väite juurde õige vastuse täht. Lahenduseks saad teadusharu, mis uurib rakkude ehitust ja talitlust.

VIHMAUSS K

3 PÄEVA E

ELEVANT R

1–2 NÄDALAT O

MIKROOBID T

BAKTER Ü

VIIRUSED L

MULD V

Neid leidub kõikjal.	Ta võib kasvada 30 m pikkuseks.	Elusmaailma väike organism.
Nii palju kaaluvad kehas olevad bakterid kokku.	Seda vajavad bakterid eluks.	Nad on bakteritest veel väiksemad.
Seda seadet kasutatakse viiruste uurimiseks.	Nii pikk aeg kulub inimesel tavaliselt külmetusest paranemiseks.	Seda kasutatakse mikroobide uurimiseks.
Seda vajavad viirused paljunemiseks.	Inimese organismi selles osas elab palju baktereid.	

ELEKTRONMIKROSKOOP O

SEEDEKULGLAS A

SOOJUST JA NIISKUST O

ELAVAT RAKKU I

POOL KILO T

MIKROSKOOP G

SINIVAAL S

• Rakkude ehitust ja talitlust uurib

18. Moodusta 5 liitsõna, milles etteantud sõna on kas täiend- või põhisõna. Vajaduse korral kasuta sõnaraamatut.

Näide: KOOL – koolimaja, elukool, kooliaasta, koolijuht, algkool

LOOM –

.....

LIND –

.....

TALV –

.....

PUU –

.....

19. Igas tulbas on kolm sõnapaari, milles tuleb sõnad kokku kirjutada. Ühenda need plussmärgiga.

päeva	lill	mets	loom	õuna	puu
lõike	lill	kodu	loom	kõrge	puu
suve	lill	hirmus	loom	okas	puu
ilus	lill	ise	loom	raagus	puu
minu	lill	suur	loom	jõulu	puu
punane	lill	tige	loom	roheline	puu

20. Täida tabel.

SÕNA	SÕNA	LIITSÕNA	TÄHENDUS
arg	vares	argpüks	inimene, kes kõike kardab
laisk	kukk		
uni	püks		
kubu	tark		
külma	juss		
nina	vorst		
kiidu	käpp		
koba	müts		

21. Otsusta, kas tumedalt trükitud sõnad kirjutatakse kokku või lahku. Ühenda kokku kuuluvad sõnad kaarega.

Paljud **seebi molekulid** jõudsid **pesu vee** pinnale. Nende pead jäid vette, kuid kuiva kohta igatsevad sabad sirutusid õhku, sest õhk pole vesi. Seebise **pesu vee** pinnale tekkis nähtamatutest molekulide sabadest **sametine vaip**. Teised molekulid leidsid üles Martini **määrduvad käed**, mida poiss tahtis **puhtaks pesta**. Käe nahal avastasidki **seebi molekulid** vett eemale tõrjuvad rasvased **mustuse kübemed**. Rasv hoiab alati vett endast eemal ega lähe märjaks. **Seebi molekulid** kogunesid kohe **mustuse osakeste** pinnale. Nad toetusid **vettpelgavate sabadega** vastu **mustuse kübet**. Nende **veelembesed pead** aga meelitasid vett mustusele lähemale. Sel viisil aitasid nad **pesu veel** tungida mustuse ja naha vahele ning **mustuse kübemetete** pragudesse. Nahale kleepunud mustus, mis palja veega pesemisel ära ei tulnud, oli seebi abil hõlpsasti eemaldatav. Nahalt kõrvaldatud ja **peenteks kübemeteks** lagundatud **mustuse osakesed** jäid vette hõljuma koos neid ümbritsevate **seebi molekulidega**. **Molekulide sabad** olid vastu mustust, nende pead hõljusid vees. **Pesu vesi** muutus mustusest ja seebist sogaseks. Piklikud **seebi molekulid** olid **korra valvurid**, kes ei lasknud **mustuse kübemetel** nahale tagasi langeda. Nad kaitsesid pestud naha puhtust.

Harri Jänes, „Seebi seiklused“ (Valgus, 1993)

- Kirjuta eelmise teksti kohta kolm eri sõnaga algavat küsimust. Esita need kaaslasele.

.....
.....
.....

Õ

22. Kes jutu „Mõrtsukbakter jääb vahele“ tegelastest sobivad kokku järgmiste omadussõnadega? Tegelased võivad korduda.

ninatark
raevunud
korralik
noor
uhke
kaunis

tark
rahulik
pesemata
energiline
ropendav
muretsev